

שיחה

יציאת שבת
5.32

כניסת שבת
4.34

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת לך-לך, מרחשון תשע"ג שנה שלשים וארבע, גליון מס' 3

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

"לך-לך"

אפרטיו

אברהם אבינו נצטוו לעזוב את ארצו, את משפחתו ואת הסיבה הטבעית והמסורת, לטובת "הארץ אשר אָרָאָךְ" (יב, א) - מקום עליו לא ידע דבר. אברהם אבינו לא ידע לאן הוא הולך, אלא רק אחרי מי הוא הולך, וזה הספיק לו ליותר על כל מה שהכיר לפני כן ולשנות את אורח חייו ב-180 מעלות.

אברהם עמד היטב בניסיון הראשון, אך לכאורה, היו לו סיבות "מקלות" לעמוד בניסיון: "לך-לך מארצך" - מפרש רש"י (שם): "להטאתך ולטובתך". גם בהמשך, הקבי"ה אומר לאברהם: "וְאַתָּה לֹא תִירָא, לְאֵל אֲחֵרִים, וְלֹא תִירָא לְפָנֵי אֱלֹהֵי אֲחֵרִים, כִּי אֲנִי אֵלִים רַבִּים וְאַתָּה יָדוּעַ בְּעֵינָי וְלֹא תִירָא." (שם, פסוק ב).

אם כך, עם האמירות שמרמוזות על עתיד מבטיח, עד כמה היה הניסיון גדול! התשובה מגיעה בפסוק הבא: "וַיֵּלֶךְ אַבְרָם, כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה' " (שם, פסוק ד). בהחלטתו לעזוב לארץ כנען, הפעיל אברהם אבינו את מידות הביטחון והאמונה התמימה בהקבי"ה. "כאשר דבר אליו ה' " - אברהם עושה את מה שהקבי"ה צווה עליו וכדברו. כך פעל במקרה זה, כך פעל כשעשה ברית מילה בגיל 99 ובשאר. שמות הניסיונות הקשים שעבר, וכך המשיך לפעול כל חייו. אברהם לא פעל מתוך ולמען נחיות, אלא מתוך אמת ברורה שהגיעה אותו לפעול ולסתת רגליו - ללא קיצוני דרך - עד שיקיים את אשר צווה ה'.

אמונתו התמימה ודרכו האיתנה של אברהם, הובילו אותו לרשת את ארץ כנען וטבעו את זכותו ההיסטורית של העם היהודי בארץ ישראל. **שמוחה רז**, בספרו "שבעים פנים לתורה", מיטיב לתאר את חשיבות ההבנה, שאי אפשר להסתמך אך ורק על זכות האבות ולנוח על זרי הדפנה, אלא יש לעשות, לשמר ולפתח את הקשר שלנו עם ארץ ישראל. בפרק יג, פסוק יז, אנו מוצאים: "קום התהלך בארץ לארצה ולרחה, כי לך אֲתֵנָּה" ושלושה פסוקים לפני כן, אומר הקבי"ה לאברהם: "שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲתָה שָׂם, צִפְנָה וְנִגְבְּהָ וְנִקְדְּמָהּ וְנִמְנָה. כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה - לְךָ אֲתֵנָּה, וְלֹרְעָךְ עַד עוֹלָם." מדוע בפסוק יז נעדרה מצאצאיו ההבטחה לרשת את הארץ?

הרב יעקב דושינסקי נתן מענה לסוגיה וטוען, שאת מה שעניינם של האבות רואות - את החזון, האמונה והתודעה - ניתן להנחיל לבנים. עומדת לבנים זכות אבות, זכות השקפת עולמם וערגת נפשם של אבותיהם: אברהם, יצחק ויעקב. את מה שרכשו וכבשו האבות ביעת אפם ובקרבם ובקשתם, שומה על הבנים להחזיק בידם ולהבטיח בהתנוונות ערנית ובשמירה מתמדת.

ירושה רוחנית - ירושת נצח היא. ירושה חומרית - על הבנים עצמם להחזיק בה, לשמור ולגזור אותה. "הארץ אשר אתה רֹאֶה - לְךָ אֲתֵנָּה, וְלֹרְעָךְ עַד עוֹלָם." את חזון הארץ, את הגעגעים לארץ ואת אהבתה, הנחלו לבנינו במשך אלפי שנים. "קום התהלך בארץ לארצה ולרחה, כי לך אֲתֵנָּה" - רק לך. אם בנך רוצה בה, עליו להתהלך ולהשתרש בה, להגן עליה, לעבדה ולשמרה בכל דור מחדש.

בדורות, כשחלקים רבים מן העם - ללא הבדל בין תפיסה פוליטית, דתית, חברתית - שמים לעצמם את הנחות לפני הכל וכמטרה מרכזית בחיים, צריך גם להתעמק ולא לשקוט על שמרינו. אם לא נטור למה אנו כאן ולא נשמר את הארץ וללא אמונה בהבטחה ההיסטורית, זכותנו להישאר כאן מוטלת בספק.

ניסן שטראוכלר

גליון זה מוקדש ע"י דוד ודבורה מטס שיחיו
לע"נ האב, החותן, ר' אברהם ב"ר דוד מטס ז"ל
נלב"ע י"ז במרחשון תשס"ח
תנצב"ח

לוח מודעות / עורך: נפתלי יערי

בית המשפט הסכם
היות ונתגלע ריב בין רועי אברהם, המקפידים לכל ידעו בהמותיהם בשדות זרים - מחשש גול, ובין רועי לוט שאינם מקפידים על כך, בטענה שמאחר ולאברהם - אין בן, הרי לוט יורשו ולכן אין זה גול, אנו מצווים על "התנתקות!" רועי לוט יבחרו בין ימין ושמאל ורועי אברהם יפנו לצד האחר. אברהם מתחייב לא להתרחק ולהגן על לוט בעת הצורך.

מרכז הברכות
כל הברכות נתונות בידי **אברהם העברי** כל החפץ להתברך יפנה אליו, ייעשה את אשר יצטווה על ידו ויזכה בברכה **על אף שכל הברכות נתנו מפי עליון, אשר ברך את אדם ואת נח, מכאן ואילך נתנו הברכות בידי אברהם, אשר יברך את כל אשר יחפוץ.**

- בית אברהם פקודת מבצע**
1. שלוש מאות ושלושה עשר חניכי בית אברהם, ירדפו אחרי שוביו של לוט.
 2. אליעזר לבדו שקול כנגד כולם.
 3. אין לקחת שלל, פרט לאשר יקבלו הנערים מידי מלכי-צדק.

דרש דרש מהמדרש לפרשת לך-לך:
בראשית רבה (וילנא), פרשת לך-לך, פרשה מא, ה - "יניח ריב בין רועי מקנה-לוט" (יג, ז). רבי ברכיה בשם רבי יהודה בן רבי סימון אמי: בהמתו של אברהם אבינו - היתה יוצאה ומקנה (קשפיה חסום, כדי שלא תאכל מהגול) ובהמתו של לוט - לא היתה יוצאה ומקנה. היו אומרים להם רועי אברהם: "הותר הגול!". היו אומרים להם רועי לוט: "כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם: לורעך אתן את הארץ הזאת" (יב, ז), ואברהם פָּרְדָה עֲקָרָה ואינו מוליד, למחר הוא מת ולוט בן אחיו יורשו (אין אָבְלִין - מדידהון אינון אָבְלִין" (אנו אוכלים משלנו, שאנו עתידים לרשת). אמר להם הקדוש ברוך הוא: "כך אמרתי לו לורעך נתתי (טו, ח) - אִימְתִי! לְקַשְׁמֵיִקְרוּ שבעה עָמִים מתוכה, וזהכנעני והפָּרָז או יושב בארץ" (יג, ז). עד עכשיו מתבקשים להם זכות בארץ."

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל י"ד ברודמן ללימודי הוראה ודיינות, בית שפירא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס ש.ה.ר. רחובות טל. 08-9475106

בסיוע כולל י"ד ברודמן רחובות

יִפְיָהּ שֶׁל שָׂרָה

לפני הגיעם למצרים, אומר אברהם לשרה אשתו: "הנה נא ידעת, כי אשה יפת-מראה את...". (יב, יא), ולכן עלולים לחטוף אותך לפרעה ואותי יהרגו. בת כמה הייתה אז שרה? מהמשך הפרשה (ז, יז) אנו יודעים, שהפרש הגילים בין בני הזוג היה 10 שנים. ואם כאמור בפרק יב, פסוק ד, היה אברהם בין 75 שנה, הרי שרה היא בת 65 שנה. והנה, היא עדיין יפה, עד כדי כך שפרעה אכן לוקח אותה אליו! (ואם ניזכר לרגע באחשורוש הבורח מלכה, הוא הרי בחר נערות בתולדות. גם לזוד המלך הציגו נערה צעירה לחממו. האם גם הם היו לוקחים את שרה?...). ואם כך קרה, משמע, ששרה נראתה, ודאי, צעירה מכפי גילה ולכן יופייה גם בלט יותר.

אבל, לקוחה זו על ידי פרעה, לא הייתה היחידה בתולדותיה. גם בפרק כ, מסופר על המשפחה, הנודדת לגר. גם שם אומר אברהם לשרה, לומר: "אֲחֹתִי היא" (פסוק ב), ואכן היא שוב נלקחת אל המלך אבימלך (שם). אמנם, הפעם התורה מקצרת ואינה חוזרת לומר, ששרה הייתה יפה, כי היא מסתמכת על זכרונו, ממה שקרה בפרק יב. אבל אם היא נלקחה למלך, סימן... ובת כמה הייתה אז שרה? שוב נחזור לפרק יז, שם נאמר: "וַיֵּאמֶר (אברהם) בלבו: הֲלֹכָן מֵאָה שָׁנָה יִלְדָּה!! ואם שרה, הַפֶּת-תִּשְׁעִים שָׁנָה תִּלְדָּה!!!" (פסוק יז). אם כן, גם בגיל 90 שנה היא עדיין יפה ועדיין נראית צעירה. עד כדי כך, שחושקים בה מלכים!

הד"ק (בפירושו לפרק כ, ב) אומר: "ומן התימה: היאך

הייתה שרה כל כך יפה עדיין, עד שהיו חומדים אותה לרוב יופייה, והיא בת תשעים!! ונאמר, כי שבה לְעֵדְתָהּ וְלִדְרֹךְ הַנְּשִׁים, כדי שתתעברי. כלומר, לא רק מערכת הרבייה שלה התחדשה, אלא כל גופה! היא חורה להיות צעירה (חלומה של כל אשה...). ומוסיף שם הרמב"ן: "הנה זה פלא, שהייתה שרה אחרי גלותה יפה עד מאד, וְקָרְחָהּ הַמַּלְכִּים. כי בְּהִלָּקְתָּהּ אֶל פְּרֵעָה, אִם הִיְתָה בֵּת שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ, אֲפֶשֶׁר שֶׁהִיא עָלֶיהָ תֵּאָדָּר. אֲבָל אַחֲרֵי גְלוּתָהּ וְתִדְלַל מִמֶּנָּה הָאֲרֶץ, פֶּלֶא הוּא! (עד כאן הוא שונה מהרד"ק, אך הוא מסיים ואומר): וְאֵלֶּי, חוֹרָה לְעֵרְוַתֶּיהָ, כִּאֲשֶׁר בְּשָׂרָה הַמַּלְאָךְ, כְּדִבְרֵי רַבְתֵּינֵינוּ, הָאוֹמְרִים בְּמִסְכַּת בַּבָּא מִצְיֵנָא (פז, א): "אמר רב חסדא: אַחַר שֶׁתִּבְלָה הַבֶּשֶׂר (רַב הַקְּמִטִין, תַּעֲדֵן הַבֶּשֶׂר וְתַפְשֻׁטוּ הַקְּמִטִין, וְחַזֵּר הַיּוֹפִי לְמִקּוּמוֹ".

אם כן, לידת יצחק לוותה בגם גילוי נוסף: שרה חורה לצעירותה וכך ילדה. אם כן, לא ניתן לפקפק בגם, כי כולם יכולים לראות את השינוי בשרה. כמו כן, גם נס זה לימד את עמי הארץ, על הקשר המיוחד של משפחה זו לאלקים, השומר עליה, המסייע לה למצוא מים ולקצור מאה שערים. לכן, אם אל זה הבטיחם לרשת את הארץ בעתיד, זה אכן יתגשם. **מנחם אדלשטיין**

מִתְעַרְתֶּם

"אֲבִירֵי נָא אֲחֹתֵי אֶת"

אברהם אבינו יורד למצרים ומבקש משרה אשתו: "אֲבִירֵי נָא אֲחֹתֵי אֶת, לְמַעַן יִיטַב לִי בְּמִצְרָיִם וְחִיְתָה נַפְשִׁי בְּגִלְגָּלִי" (יב, יז). לכאורה, מבקש אברהם אבינו את טובת עצמו, הוא דואג שמא יהרגו אותו כדי לקחת את אשתו. לכן, מבקש משרה אשתו שתאמר שהיא אחותו, בכדי שייטיבו לו על מנת שישאיה להם אותה.

בכיוון זה צעד הרמב"ן, שאומר (יב, יז): "ידע, כי אברהם אבינו חָסֵד וְחָסֵד גָּדוֹל בְּשֵׁנָה, שֶׁהֵבִיא אֶתְּוֹ הַצְּדָקוֹת בְּמִכְשׁוֹל עוֹוֹן מִפְּנֵי פְחָדוֹ בְּן יוֹהֲרָהוּ, וְהָיָה לוֹ לְבִטּוּחַ בְּשֵׁם שִׁיגִיל אוֹתוֹ וְאֵת אֶתְּוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, כִּי יֵשׁ בְּאֻלּוּקִים כַּח לְעוֹר וְהַצִּיל".

הרש"י הידע מביא את דברי הרמב"ן, ואומר עליהם כך: "הרי אין בכל זה (שאברהם חטא בשגגה) כדי להביא אותו במטובה. אין התורה מציגה את גדולי ישראל כאידיאלים תכלית השלמות, אין היא מאליה אדם... אין התורה מעלימה את השגיאות, השגגות והחולשות של גדולי ישראל, דווקא על ידי כך היא מטביעה על סיפוקיה את חותם האמת. אולם, לאמיתו של דבר, דיעת חטאם של גדולי ישראל, אינה מנמיכה את דמותם... אילו הוהירו כולם כוזהר הרקיע, ללא רבב ושמן וגם... היו

מידותיהם הטובות רק תוצאה מטבעם הנעלה". בהמשך דבריו, מציג הרש"י הידע פרשת אחרת מזו של הרמב"ן. הוא מסביר, שבמצרים של אז - בה שלטה הפריצות, דינה של אשה פגיה - היה טוב בהרבה מזו של הנשואה, ובודאי כשמדובר בכרייה. כשהייתה נמיתה אשה נשואה - היו הורגים מיד את הבעל וגוזלים את האשה. לעומת זאת, בפגיה שמלווה באחיה, היו מנסים לטות על ידי חסדי אחיה, דבר שקורה באופן תהליכי ומשאר זמן להצלה שיכולה להגיע ביתיים. אברהם אבינו בחר בדרך השנייה, לא לטות עצמו בלבד, אלא גם לטות שרה אשתו.

אם כך, עולה השאלה: מדוע כאשר אברהם מבקש משרה שתאמר שהם אחים, אומר הוא לה שזה לטות עצמו ואינו מזכיר כלל את טובתה: "לְמַעַן יִיטַב לִי בְּמִצְרָיִם וְחִיְתָה נַפְשִׁי בְּגִלְגָּלִי"? לרש"י הידע יש תשובה לשאלה זו (עין בדבריו), אך נשה להציג גם תשובה משלנו.

ברגע שאברהם מעמיד את הצורך להסתיר חלק מן האמת בגלל פגיה שלו, ולא בגלל פגיה של שרה גם כן, הוא פועל למעשה בצורה אצילית. בדבריו, הוא כאילו אומר לה: "את לא המאוימת שנמצאת בסכנה קונקרטית, זה רק אני שנמצא כאן בפגיה". אמירה שכזו, עשויה להוריד קצת מהלחץ האישי של שרה ובנוסף גם לתת לה כוחות. האמירה "תפעלי למעני" נותנת לשרה כוחות נפשיים ואציליים בסיטואציה הקשה המסוכנת הזאת, כי היא פועלת לטובת הארץ, בעלה, ולא לטובת עצמה. **אייתי וייט**

פינת ההלכה

מלאכת בורר בשבת (ז)

למדנו, שמלאכת בורר מותרת רק כשבורר אוכל מתוך פסולת, ביזו ומיד, אך בכל אופן אחר הרי זה אסור. הפעם נעסוק ב**פעולת הקילוף**.

הראשונים נחלקו, אם פעולת קילוף - אסורה, משום מלאכת בורר. להלכה, פסק הרמ"א (סימן שכא, סעיף יט): "אסור לקלף שומים ובצלים, כשקולף להניח. אבל לאכול לְאֶתְרָה, שְׂרִי". הרמ"א פוסק, שיש בפעולת קילוף מלאכת בורר. לכן, מתיר רק באופן שבורר כדי לאכול מיד. אך באופן שבורר להניח, הרי זה אסור, כשאר מלאכת בורר.

אמנם, ה"ביאור הלכה" (שם, ד"ה לקלף) מעורר שאלה: אם קילוף בכלל מלאכת בורר, איך מותר לקלף לְאֶתְרָה, הרי מי שקולף תפוחים ושומים - נוטל את הפסולת ומניח את האוכל! ואף על פי שקולף כדי לאכול לְאֶתְרָה, הרי אסור ליטול את הפסולת גם באופן שקולף לאכול מיד!

ועונה ה"ביאור הלכה", שכיוון שאי אפשר לאכול את הירק מבלי לקלפו, נמצא, שפעולת הקילוף מוגדרת כדרך אכילה ולא

כברירה, אף שבורר ומוציא את הפסולת. ואין מקרה זה דומה לשאר המקרים, בהם אפשר לאכול את האוכל גם מבלי להוציא את הפסולת.

כל זה כאשר מקלף לאכול מיד, אך כאשר מקלף לאכול לאחר זמן - אינו מוגדר כדרך אכילה ואסור, שהרי אפילו בורר אוכל מתוך פסולת אינו מוגדר במצב כזה דרך אכילה.

- נציין כמה דוגמאות, הלכה למעשה:**
- א. הבא להכין סלט ביצים** וצריך לקלף ביצים ובצלים, מותר לו לקלפם. אמנם, יש לעשות זאת סמוך לאכילה ולא הרבה זמן לפני כן.
 - ב. הסרת עלי חסה** - ה"ביאור הלכה" (סימן שיט, ד"ה מן) כותב, שאף אם העלים החיצוניים - אינם ראויים לאכילה וחשובים בפסולת, בכל זאת מותר לקלפם על מנת שיוכל להגיע לעלים הפנימיים, והוא שיעשה זאת בסמוך לאכילה. והטעם, שהעלים החיצוניים במקרה זה דומים לקליפת הפירות והירקות.
 - ג. ה"ארחות שבת"** (פ"ג, צג) פוסק, **שעור שעל גבי עוף מבושל** - מותר להסירו רק בסמוך לאכילה, כדין קליפת פרי. אמנם העיר, **שבעוף צלוי** - רגילים לאכול את העור והוא כחלק מהבשר, לכן, מותר להסירו אף שלא בסמוך לאכילה.
 - ד. יש שפסקו**, שמה שמותר לקלף רק כדי לאכול מיד - אינו שייך בפירות שקליפתן ראויה למאכל, כתפוחי עץ וכענבניות, ויש שהחמירו בכך.

הרב אריה ויזל

"לך-לך מארצך"

פרשתנו מתחילה במילים (יב, א): "וַיֵּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם: לְךָ-לְךָ מֵאֲרָץ וּמִפּוֹלְתָנְךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ, אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרְצְתָי. כלומר, אברהם יוצא מארצו ומולדתו על פי ציווי של הקב"ה. אך בסוף הפרשה הקודמת, פרשת נח, אנו קוראים (יא, לא): "וַיִּקַּח תָּרַח אֶת אַבְרָם בֶּנוֹ וְאֵת לוֹט בֶּן תְּרָן בֶּן-בְּנֵי וְאֵת שְׂרָי כַּלְתּוֹ אֵשֶׁת אַבְרָם בֶּנוֹ, וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאֶרֶץ כְּשָׂדִים לִלְכַת אֶרֶץ מִצְרָיִם עַד תְּרָן וַיִּשְׁבוּ שָׁם". כלומר, יציאתו של אברהם מתרחשת בגלל יציאתו של אביו ומשפחתו. רש"י (יב, ב) כותב: "וְהָלַא כִּבְרִי יָצָא מִשָּׁם עִם אֲבִיו וְבֵא עַד תְּרָן? אֵלֶּךָ כִּךְ אָמַר לוֹ: הִתְרַחַק עוֹד מִשָּׁם וְצֵא מִבֵּית אֲבִיךָ". רש"י מנסה לישב את הסתירה בין שני הפסוקים, אך עדיין נשארת השאלה לגבי המילה "וּמִפּוֹלְתָנְךָ", שהרי תְּרָן לא הייתה מולדתו של אברהם, אלא "ארץ כְּשָׂדִים".

המדרש בילקוט שמעוני (רמז, עז), מיישב את סתירה זו לשונו: "איני ה', אשר הוצאתיך מארץ כְּשָׂדִים" (טו, ז) - כפתורו תעקרוהו לאברהם, והניחוהו על גבי הארץ, והקיפו לו עצים מארבע רוחותיו - ה' אמות לכל צד וגבן של עצים ה' אמות, ועד אותה שעה לא הכיר תְּרָח את בוראו. מיד באו שכנו ובני עירו וטפחו לו על ראשו, אמרו לו: בשת בשה גדולה וקלמה, בן שהיית אומר עליו שהוא יורש העולם הזה והעולם הבא - שְׂרָפָה נמרוד באש. מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה וירד והצילו. אמר תרח בלבו: שמא

"חטך לנער"

יעמדו ויהרגו את בני, עמד יוצא משם, שנאמר: וַיִּקַּח תְּרָח וְגַם וּבְשֶׁכֶר יִשְׂעָא מִשָּׁם לִשְׁם שָׁמַיִם, הַמְלִיכֵוּ הַקְּבִיָּה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּחַיֵּי לֵיָה שְׁנָה". רוצה לומר, אברהם אכן יצא מארץ כְּשָׂדִים על פי ציווי של הקב"ה, אלא שתרח כיוון שהכיר בקביה, נקראת היציאה על שמו ואף זכה לשכר על כך.

יתכן, שניתן ליישב את הסתירה בדרך נוספת: אברהם אכן יצא מארץ כְּשָׂדִים על פי ציווי של הקב"ה. תרח הצטרף אליו, מתוך הסיבות המפורטות במדרש דלעיל. אלא, שאברהם כיבד את אביו ולפיכך נקראה היציאה על שמו. ורק אחרי מות אביו, נסר הציווי שניתן לאברהם לבדו.

רמז לדבר, ניתן אולי למצוא בפרשת נִוְרָא (יח, יט). כי וַיִּדְעִינוּ, לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנָה אֶת בְּנָיו וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו, וְשָׂמוּ דָדָךְ הַיְלָעוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּטִי. הנחלת המסורת לבניו אחריו, היא שזירה של שרשרת דורות, בה חוליה שזורה בחברתה. מי שכיד את הוריו בחייו, יכול להנחיל את המסורת לבניו אחריו, אשר יקיימו את המסורת מכח אותה מצווה של כיבוד אב וְאָם. **נפתלי יערי**